

УДК 339.92+339.56

**“CHINA PLUS ONE” MODEL IN MODERN CONDITIONS OF
GLOBAL UNCERTAINTY: THE CASE OF CHINA – VIETNAM
COOPETION**

L. Galperina

Ph.D. in Economics, Professor
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
54/1, Prospect Peremogy, Kyiv, 03057, Ukraine
galperina@kneu.edu.ua

D. Kolechko

Ph.D. in Economics
Vietnam Prosperity Bank
89 Lang Ha, Dong Da, Ha Noi
dkolechko@gmail.com

O. Umanskyi

Magister degree
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
54/1, Prospect Peremogy, Kyiv, 03057, Ukraine
oleksandr.umansky@gmail.com

The “China plus one” model was updated after 2009 due to domestic factors, and after 2018 – due to global factors. The following are identified as the main internal reasons for the implementation of the “China plus one” model: the increase in the cost of production due to the increase in labor costs, social protection of the population and increased environmental requirements; institutional specificity; selectivity of granting benefits; imperfection of judicial protection; violation of intellectual property rights; prejudice of the population towards companies of certain jurisdictions as a cause of danger and decrease of demand in the domestic market. The main global factors that determine the diversification of economic activity by moving certain links in global production and sales chains outside the borders of the China include: the trade war between the USA and China; the Covid-19 pandemic; further slowdown in China’s economic growth; policy of global leaders to reduce dependence on China, sign new transregional agreements.

The main advantages and disadvantages of transferring links of production and sales chains to Vietnam are considered. The main advantages include: a common land and sea border between the two countries, which significantly reduces the logistical and cost burden; modern infrastructure; macroeconomic and political stability, stock market, not a high level of payment for skilled labor; high rates of economic growth. Vietnam has demonstrated a flexible and effective response to the uncertainties of the global business environment.

© 2022 L. Galperina, D. Kolechko, O. Umanskyi; Published by the A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine and the Ukrainian Association of Sinologists on behalf of The Chinese Studies. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Disadvantages include the presence of territorial disputes and regional competition between countries. As a result of the involvement of Vietnam in the “China plus one” model, the restructuring of bilateral trade took place through the multiple growth of Vietnamese high-tech exports to China, foreign investments increased, which contributed to the economic growth of Vietnam. Using the example of Vietnam, it is substantiated that all participants in the China plus one model benefit: international companies that diversify risks, China and Vietnam.

Keywords: globalization, cooperation, trade war, risks, uncertainty, China, Vietnam.

МОДЕЛЬ «КИТАЙ ПЛЮС ОДИН» У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: КЕЙС КОНКУПЕРАЦІЇ КИТАЙ – В'ЄТНАМ

Л. П. Гальперіна, О. В. Колечко, О. В. Уманський

Модель «Китай плюс один» актуалізувалось після 2009 року завдяки внутрішнім, а після 2018 року – завдяки глобальним чинникам. Основними внутрішньокитайськими причинами впровадження моделі «Китай плюс один» визначено такі як: зростання собівартості виробництва внаслідок підвищення витрат на оплату праці, соціальний захист населення та посилення екологічних вимог; інституційна специфіка; вибірковість надання пільг; недосконалість судового захисту; порушення прав інтелектуальної власності; упередженість населення щодо компаній певних юрисдикцій як причина небезпеки та зниження попиту на внутрішньому ринку. На сучасному етапі мотивація до запровадження моделі зумовлена передусім прагненням до мінімізації впливу глобальних ризиків та невизначеності. До основних глобальних чинників, які детермінують диверсифікацію економічної діяльності шляхом винесення окремих ланок у глобальних виробничо-збутових ланцюгах поза межі КНР, віднесено: торговельну війну між США та Китаєм; пандемію Ковід-19; подальше уповільнення темпів економічного зростання Китаю; політику глобальних лідерів щодо зниження залежності від Китаю, підписання нових трансрегіональних угод.

Розглянуто основні переваги та недоліки перенесення ланок виробничо-збутових ланцюгів до В'єтнаму. До основних переваг віднесено: спільний сухопутний та морський кордон між двома країнами, що суттєво знижує логістичне та вартісне навантаження; сучасну транспортну та виробничу інфраструктуру; макроекономічну та політичну стабільність, середньорозвинений фондовий ринок, невисокий рівень оплати кваліфікованої праці; високі темпи економічного зростання. В'єтнам продемонстрував гнучке результативне реагування на невизначеність глобального бізнес-середовища. Показано, як в умовах пандемії Ковід, глобальних проблем внаслідок економічних суперечок між США і Китаєм, підписання нової багатонаціональної угоди (Всеосяжної та прогресивної угоди для Транстихоокеанського партнерства) та іншого В'єтнам зміг отримувати вигоду з цього. До недоліків віднесено наявність територіальних суперечок та регіональної конкуренції між країнами, застережень з боку В'єтнаму щодо посилення китайського економічного впливу. Внаслідок залучення В'єтнаму в модель «Китай плюс один» відбулась реструктуризація двосторонньої торгівлі шляхом багаторазового зростання в'єтнамського високотехнологічного експорту до Китаю, зросли іноземні інвестиції, що мало внесок в економічне зростання В'єтнаму. На прикладі В'єтнаму обґрунтовано, що всі учасники моделі «Китай плюс один» отримують переваги: міжнародні компанії, які диверсифікують ризики, Китай та В'єтнам.

Ключові слова: глобалізація, конкуренція, торговельна війна, ризики, невизначеність, Китай, В'єтнам.

Модель «Китай плюс один» – це не новітнє явище, а апробована міжнародна стратегія поєднувати бізнес у Китаї з інвестуванням в іншу, насамперед азійську

економіку. Актуалізувалось її запровадження після 2009 року, коли одночасно декілька факторів спричинили зростання собівартості виробництва у Китаї [Witchell and Symington 2013]. Однак якщо раніше потреби міжнародних компаній у диверсифікації економічної діяльності шляхом винесення окремих ланок у глобальних виробничо-збутових ланцюгах поза межі КНР переважно визначались китайськими чинниками, то на сучасному етапі мотивація до цього зумовлена не тільки ними, а й прагненням до мінімізації впливу глобальних ризиків та невизначеності. Основною метою статті є визначення внутрішньокитайських та глобальних чинників запровадження моделі «Китай плюс один» на сучасному етапі на прикладі економічних відносин між Китаєм та В'єтнамом.

Основними внутрішньокитайськими причинами впровадження моделі «Китай плюс один» визначено такі як: зростання собівартості виробництва внаслідок підвищення витрат на оплату праці, соціальний захист населення та посилення екологічних вимог; інституційна специфіка; вибірковість надання пільг; недосконалість судового захисту; порушення прав інтелектуальної власності; упередженість населення щодо компаній певних юрисдикцій як причина небезпеки та зниження попиту на внутрішньому ринку [Witchell and Symington 2013; Enderwick 2011; Колечко 2021, 88; Родіонова, Якубовський і Кочарян 2021].

Так, у 2009 році завершилась загальна дія пільг щодо іноземних інвестицій, відтоді пільги надавались щодо пріоритетних сфер діяльності. Привабливість «фабрики світу» призвела до зростання попиту на кваліфіковану робочу силу, коли соціальна політика Китаю сприяла підвищенню рівня доходів та зміцненню середнього класу, тоді як демографічна політика «одна сім'я – одна дитина» призвела до зниження рівня народжуваності та уповільнення відтворювальних процесів на ринку праці [Родіонова, Якубовський та Кочарян 2021]. Такі тенденції на ринку праці зумовили зростання заробітної плати, яка фактично перевищувала оплату праці в інших азійських економіках, що розвиваються. Також серед іноземних інвесторів панувало застереження щодо дотримання прав інтелектуальної власності. Іноземний бізнес у Китаї не може почуватись у безпеці з огляду на певну залежність судової системи від специфічного розуміння урядом та місцевими адміністраціями національних інтересів. Разом із тим має місце значний прогрес у створенні привабливої інфраструктури та сприятливого бізнес-середовища в Китайській Народній Республіці (КНР). Зазначимо, що змінились, власне, сама стратегія і пріоритети економічного розвитку Китаю, який перестав позиціонувати себе як «фабрику світу», і зараз просуває тренд на «світове технологічне лідерство», «державу добробуту», що відображено в багатьох державних та партійних документах, зокрема у Стратегії «Зроблено в Китаї 2025». Згідно з цією стратегією Китай прагне позбутись працездатних та екологічно небезпечних виробництв, а отже, такі виробничі ланки передбачено винести за межі країни [中国制造2025 2015]. Існують і соціально зумовлені чинники, зокрема, антияпонські та антиамериканські настрої населення зумовлюють безпекові ризики та зниження попиту на продукцію компаній, що мають відповідні юрисдикції.

До основних глобальних чинників, які детермінують запровадження моделі «Китай плюс один», нами віднесено такі як: торговельна війна між США та Китаєм; пандемія Ковід-19; подальше уповільнення темпів економічного

зростання Китаю; політика глобальних лідерів щодо зниження залежності від Китаю, укладання нових регіональних угод тощо. Для реалізації моделі «Китай плюс один» бізнес розглядає альтернативні варіанти серед країн, які розташовані поруч із Китаєм. Це насамперед такі країни Азії, що розвиваються, які бізнес розглядає для включення у власні виробничо-збутові ланцюги, а саме у такій послідовності за рівнем привабливості: Таїланд, Малайзію, Індію, В'єтнам, Індонезію, Філіппіни та Бангладеш [Enderwick 2011; Chen 2016]. Як бачимо, серед ранжованого переліку інвестиційно привабливих країн як диверсифікації ризиків розташування бізнесу в Китаї В'єтнам займає середню позицію. Розглянемо основні переваги та недоліки перенесення туди ланок виробничо-збутових ланцюгів.

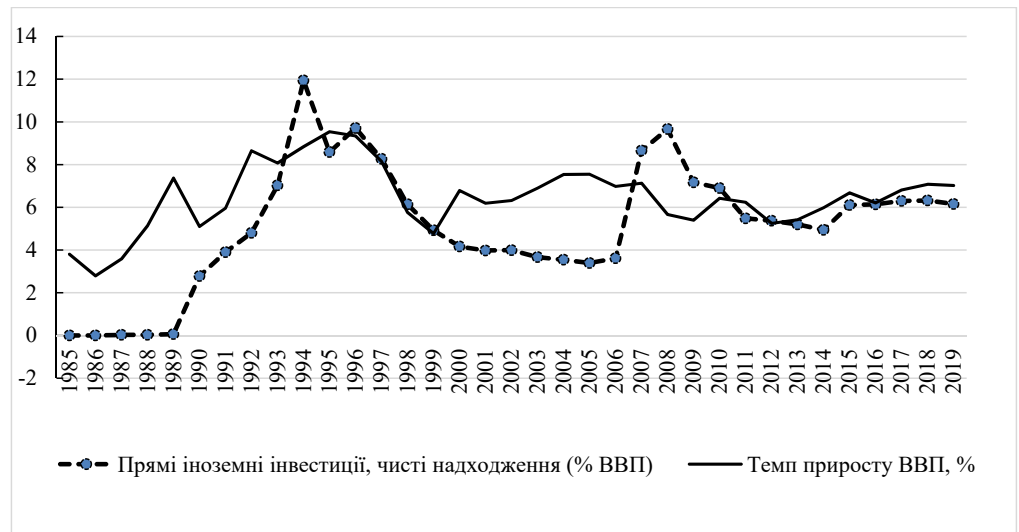
Ускладнила логістику в моделі «Китай плюс один» пандемія Ковід-19 [Rahaman et al. 2021]. Під час пандемії та у так званий пост-ковідний період у Китаї запроваджено нульову толерантність до інфекції, що разом з багатьма глобальними наслідками пандемії призвело до реструктуризації глобальних виробничо-збутових мереж, у тому числі шляхом моделі «Китай плюс один» [He and Wang 2020; Fang and Yeung 2020].

Тому першою перевагою В'єтнаму є спільний сухопутний та морський кордон між двома країнами, що суттєво знижує логістичне та вартісне навантаження. Певні переваги надає сучасна інфраструктура, тому що Соціалістична Республіка В'єтнам (СРВ) простягається вздовж Південно-Китайського моря Тихого океану і наявність сучасно обладнаних портів та інфраструктурних анклавів полегшує перевезення і транспортування. Важливим привабливим чинником є макроекономічна та політична стабільність, середньорозвинений фондовий ринок, порівняно невисокий рівень оплати досить кваліфікованої праці.

В'єтнам має стабільно високі темпи економічного зростання – це офіційний пріоритет урядової політики. Керівництво В'єтнаму не тільки підтримує стабільні темпи зростання у часи несприятливої світової кон'юнктури, але і стримує їх у разі запланованого зростання застосуванням класичних механізмів грошово-кредитної, податкової, тарифної політик. Темпи економічного зростання забезпечують внутрішній добробут і є орієнтиром для транснаціонального бізнесу, а також є пріоритетом в оцінці діяльності керівництва, середнього керівництва, середньої ланки керівництва країни, тобто покращення темпів приросту ВВП у провінціях, в окремих містах. Це є основним з важливих індикаторів, яким буде оцінюватись і політичний складник, і кар'єра тих чи інших керівників держави. Темпи економічного зростання В'єтнаму реальні, підтверджені статистикою Світового банку та іншими авторитетними організаціями. У В'єтнамі досить прозора економіка і, незважаючи на певну дуже сильну роль комуністичної партії, статистика, бухгалтерський облік, податковий облік, аудити – все це ще не досить, але дуже сильно розвинено і викликає довіру інвесторів. Динаміка частки прямих іноземних інвестицій у ВВП та темпів приросту ВВП за 1985–2019 роки представлена на рис. 1.

Темпи економічного зростання у В'єтнамі підтримуються на рівні Китаю, а в окремих роках навіть перевищували темпи Китаю [World Bank 2022].

В'єтнам характеризується високим фіскальним навантаженням (ставка податку на прибуток сягає 37,6%) та високими тарифами. Але має місце відмінність між оподаткуванням резидентів та нерезидентів (залежно від наявності

Рис. 1. Динаміка частки прямих іноземних інвестицій у ВВП та темпів приросту ВВП В'єтнаму, 1985–2019 роки, %

Джерело: побудовано на основі [World Bank 2022]

відповідних угод). Також податкова політика покращується для всіх суб'єктів економічної діяльності, зокрема п'ятиразово зменшилась кількість податкових платежів та триразово зменшився час на підготовку звітності та сплату податків з 2005 року, поліпшується адміністрування податків (як свідчать дані [World Bank 2022]). В'єтнам має порівняно з іншими країнами Азії вищий, ніж середній рівень зовнішньоторговельних тарифів, але такою тарифною політикою заохочується обробна промисловість. Тобто насамперед високі тарифи застосовуються для сировини і знижуються для готової продукції. Таким чином, відбувається стимуляція виробництва з вищою доданою вартістю. Незначне підвищення обох ставок відбулось у 2017 р. у зв'язку з переходом до гармонізованої системи опису та кодування товарів, але це мало більш такі технічні результати на збільшення тарифів за даними [World Bank 2022]. Дуже важливий фактор – це преференції для іноземних інвесторів. Тобто тарифний чинник стимулювання обробної промисловості має вплив насамперед для внутрішніх бізнесів та внутрішніх клієнтів. Транснаціональні корпорації та міжнародні компанії користуються пільгами, тобто постійно відбуваються окремі угоди, які укладаються між урядом та конкретними конгломератами щодо отримання спеціальних тарифних та податкових пільг. І В'єтнам лідирує в Південно-Східній Азії за кількістю таких індивідуальних угод. В'єтнам має визнаний статус експорто-орієнтованої країни. Вартість експорту протягом впровадження реформ Дой Мой зросла у 165 разів з менше двох до майже 288 млрд дол. США (розраховано за [World Bank 2022]). Тобто стимулювання інвестиційної діяльності у В'єтнамі – це результат системного довгострокового узгодження макроекономічних та зовнішньоекономічних політик.

Важливим складником перенесення частково або повністю виробництва до В'єтнаму є достатнє забезпечення енергоресурсами (розгалужена

централізована гідроенергетика, треті за величиною запаси нафти в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні після Китаю та Індії, стрімкий розвиток відновлюваних джерел енергії) [Колечко 2021].

Коли розпочалась торговельна війна між Сполученими Штатами і Китаєм, вона не тільки призвела до погіршення економічних умов розташування бізнесу в Китаї, але і стала сигналом певної токсичності Китаю, що зумовило пошук інших майданчиків. Це актуально не тільки для транснаціональних компаній, а й багато китайських компаній намагаються і деякі змогли, деякі ні, але відкривають бізнеси у В'єтнамі. Тому що у цьому разі така компанія вже не китайська, а стає в'єтнамською компанією.

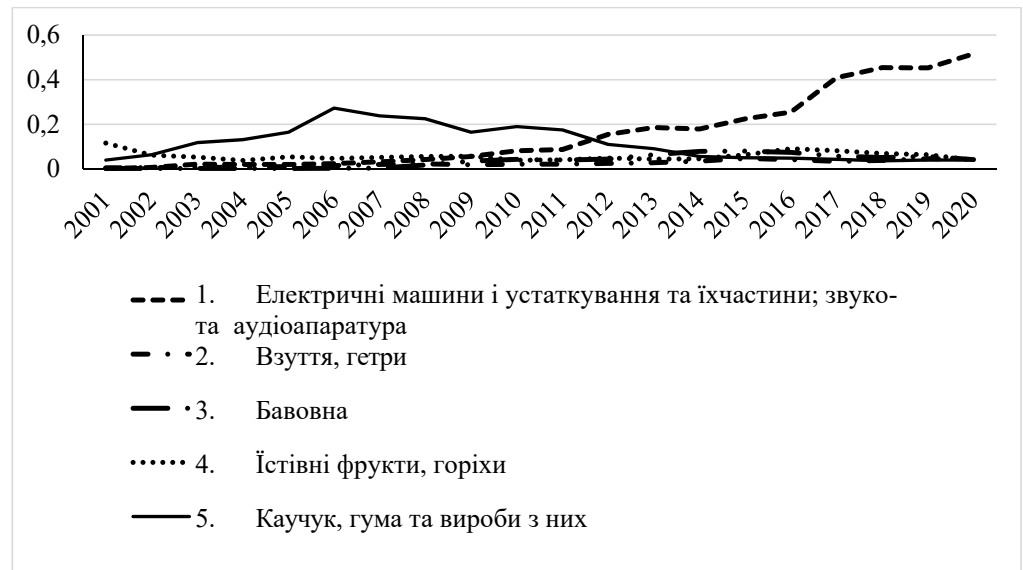
У світі загалом та в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні зокрема багато країн (наприклад, Японія) прагнуть зменшити економічну залежність від Китаю. До прикладу на початку 2019 року, ще навіть до пандемії Ковід-19, уряд Японії прийняв пакет економічних заходів щодо стимулювання зменшення залежності від китайського імпорту. Відповідно, була затверджена програма близько 10 мільярдів доларів інвестицій, причому дві третини цих інвестицій спрямувалось у В'єтнам і одна третина – у Малайзію та Індонезію [Вебсайт уряду Японії 2022].

Між В'єтнамом і Китаєм історично складні відносини, навіть мають місце територіальні суперечки. Це знаходить свій відбиток в економічній площині. Хоча Китай посідає друге місце в експорті В'єтнаму після США, але саме торгівля з КНР формує значний торговельний дефіцит. Суттєво змінилась видова структура в'єтнамського експорту до Китаю. Динаміка за складом ТОП-5 товарних груп у 2020 році демонструє суттєву зміну та відображає включення В'єтнаму у глобальні ланцюги створення доданої вартості у високотехнологічних секторах економіки. Так, у 2001 році найбільшу питому вагу в в'єтнамського імпорту Китаю становили низькотехнологічні товари: фрукти, горіхи, каучук та гума, а у 2020 році з величезним відривом лідирували високотехнологічні товари (рис. 2).

В'єтнам та Китай об'єднує соціалістичний спосіб виробництва. В обох країнах фокусом і справді орієнтацією керівництва країни є забезпечення високого соціального рівня населення. Відповідно, населення підтримує своє керівництво. В обох країнах, за даними Трансперенсі Інтернешнл, гарні позиції серед країн Азії, при цьому В'єтнам має вдвічі кращі середні оцінки населенням рівня корупції в державних органах, ніж Китай (8 та 16 відповідно) [Vrushі 2020]. Тобто соціалістичні цінності є основою держави і офіційним пріоритетом урядової політики в обох країнах.

Інвестиційну модель «Китай плюс один», яка нині реалізується на теренах В'єтнаму, підтримує і сам Китай, тому що мають місце і довготривалі історичні, культурні, якоюсь мірою ідеологічні зв'язки між цими двома країнами, але, врешті-решт, вони і виступають конкурентами на світовій економічній мапі світу. Серед 139 країн походження іноземних інвестицій у в'єтнамську економіку за вартістю та кількістю проектів переважають азійські країни (насамперед це Південна Корея, Японія, Сінгапур і тільки потім Китай).

Якщо партійне керівництво більш прагматичне, то населення більш емоційно сприймає Китай і його поширення та посилення як сильного північного

Рис. 2. Динаміка частки товару у в'єтнамському імпорті Китаю за складом ТОП-5 товарних груп у 2020 році, 2001–2020 роки, %

Джерело: розраховано і побудовано на основі [International Trade Centre UNCTAD/ WTO (ITC) 2022]

сусіда. Особливо занепокоєння щодо посилення присутності Китаю спостерігається у суспільних настроях В'єтнаму. Тому мають місце неявні та неформальні обмеження на китайські інвестиції у стратегічно значимі сектори економіки В'єтнаму з позицій економічної безпеки в рамках взаємодії з одним з глобальних лідерів, так званим «північним сусідом» (стосовно В'єтнаму йдеться про Китай). Це має прояв у певних «неявних обмеженнях» двосторонньої торгівлі у вигляді застережень з боку В'єтнаму стосовно уникнення залежності від Китаю.

Реалізація моделі «Китай плюс один» призводить до виграшу всіх учасників, про це зазначено в праці [Enderwick 2011]. Наприклад, у зв'язку з реалізацією стратегії «Зроблено в Китаї 2025» з 2015 року Китай намагається перенести працездатні інтенсивні та екологічно небезпечні виробництва в інші країни. Хоча В'єтнам не приймає екологічно небезпечні ланки, але частину саме працездатних виробничих ланок глобальних виробничих ланцюгів він приймає. Таким чином, Китай уже був зацікавлений у формулі «Китай плюс один» ще до початку торговельної війни зі Сполученими Штатами Америки.

Хоча мають місце збільшення вартості та видів діяльності, високі темпи приросту китайських інвестицій у В'єтнам на рівні 18% (розраховано за [World Bank 2022]). Активізація впровадження у В'єтнам моделі «Китай плюс один» відбулась після 2018 року, що зумовлено двома глобальними подіями – Всеосвяжною та прогресивною угодою для Транстихоокеанського партнерства (ВПТТП) та розгортанням торговельної війни між США та КНР.

Ратифікація ВПТТП призвела у В'єтнамі до зниження тарифів та нетарифних бар'єрів, подальшої лібералізації торгівлі, вимоги щодо розкриття інформації на державних підприємствах, забезпечення захисту прав інтелектуальної

власності, відмова від сільськогосподарського субсидування, посилення захисту праці, боротьбу з корупцією тощо [Hệ thống tìm kiếm 2018].

У країнах АТР має місце конкуренція, конфлікти та територіальні суперечки, що позначається на перебігу економічної взаємодії [Chen 2016]. Між В'єтнамом та Китаєм, з одного боку, є співпраця, з іншого – конкуренція, тому стосовно їхніх економічних відносин доцільно застосовувати термін кооперація, що поєднує обидві дефініції. Інвестиційна модель «Китай плюс один» є серйозним привабливим фактором для транснаціонального бізнесу і, з іншого боку, незважаючи на різні масштаби економіки, Китай відчуває певний тиск з боку В'єтнаму, і ми бачимо сильну лібералізацію в його економіці, особливо в Південних регіонах Китаю. Наприклад, острів Хайнань, який розташований прямо напроти північної частини В'єтнаму, отримав зону безмитної торгівлі. У ньому запроваджені нульові тарифи майже на всю вироблену продукцію, прискорена амортизація, багато заходів, які стимулюють саме Хайнань. Таким чином, Китай посилює та лібералізує власні регіони під тиском певної конкуренції з боку СРВ.

Розташування саме на Півночі В'єтнаму великих промислових комплексів спричинено тим, що саме державний кордон В'єтнаму з Китаєм проходить по в'єтнамській Півночі, тому розміщення саме там виробництва скорочує шлях транспортування товарів та послуг. Крім того, на Півночі знаходяться великі кластери з важкої промисловості в'єтнамської, нафтогазова промисловість, а також високотехнологічні виробництва. Наприклад, у регіоні Хайфонг – це Північ В'єтнаму, 150–200 км до кордону з Китаєм – це надзвичайно великі комплекси з виробництва високотехнологічного обладнання. LG, Samsung – усі підприємства знаходяться там. І нещодавно було відкрито в'єтнамський автомобільний бізнес, VinFast також має великі виробничі потужності саме на Півночі. Одне із питань, що виникають внаслідок концентрації виробництва в Північних районах, – перенесення екологічно брудних ланок виробництва з Китаю. Таке перенесення брудних ланок виробництва з Китаю позначиться на зобов'язаннях В'єтнаму щодо забруднення навколишнього природного середовища. Виникнення екологічних проблем внаслідок інтенсивного виробництва має місце, але всіма основними інвесторами є великі транснаціональні корпорації, які за сучасних умов не можуть повністю нехтувати екологічними компонентами на будь-яких ланках виробництва, не тільки на кінцевих ланках виробництва. Тому що це може мати надзвичайний, навіть руйнівний вплив на їхні операції з огляду на соціально-екологічну активність кінцевих покупців продукції. Тобто екологічна компонента має бути врахована, і оскільки ТНК, великі транснаціональні корпорації вони інвестують насамперед, то частково це нівелюється неповністю, але ми бачимо суттєві зміни в цьому. В'єтнам, як член ООН, взяв на себе зобов'язання щодо сталого розвитку, В'єтнам і Китай підписали Паризьку кліматичну угоду. І під впливом усіх цих зобов'язань трансформується їхня енергетика і довгострокові стратегії.

Щодо екологічних проблем Північних регіонів В'єтнаму, то найбільшою мірою забруднення повітря виникає внаслідок використання мототранспорту. Зокрема, викиди продуктів горіння мототранспорту несуть дуже великі загрози для життя та функціонування населення. Найбільша небезпека – це тверді та рідкі частки в повітрі, які розпилюються, і навіть у незначній концентрації,

---

незалежно від тривалості дії впливу, впливають на здоров'я. У містах В'єтнаму забруднення повітря, особливо на Півночі, інколи в десятки разів перевищує допустимі концентрації. Наприклад, у Ханой. Вже декілька років поспіль і Ханой, і околиці потрапляють до міст з найбільшою забрудненістю повітря. Вирішити цю проблему можна тільки комплексними заходами і поступово, насамперед за рахунок застосування електромобілів, електротранспорту та електромобілів. Зараз поступово впроваджується виробництво електромобілів. Так, Vingroup «VinFast» створює електромобілі і вже через 1,5–2 роки вони поширяться, але потрібні додаткові інструменти [Major Milestones 2022]. Потрібна підвищена тарифікація звичайних мотобайків для того, щоб були стимули для переходу на електромобілі. Регіональна диспропорційність певним чином спостерігається, тоді як В'єтнам намагається балансувати між Північчю та Півднем. Для В'єтнаму дуже важливим є стимулювання виробництва у Центральній В'єтнам. Тому що саме з Центрального В'єтнаму економічні мігранти їдуть на Північ чи на Південь для того, щоб працювати. Тому відкриття спеціальних преференційних зон саме в Центральному В'єтнамі є одним з найбільших пріоритетів, і ми бачимо його реалізацію. Тому що Південь, він і так насправді зосереджує 60–70% бізнесу [Report on... 2021], там є великі індустріальні кластери, а розвиток Центрального В'єтнаму буде набувати все більш великого значення. Політика В'єтнаму щодо надання транснаціональним компаніям дуже значних преференцій сприяє вирівнюванню економічного розвитку на теренах всієї країни.

Висновки. Модель «Китай плюс один» актуалізувалось після 2009 року завдяки внутрішнім, а після 2018 року – завдяки глобальним чинникам.

Основними внутрішньокитайськими причинами впровадження моделі «Китай плюс один» визначено такі як: зростання собівартості виробництва внаслідок підвищення витрат на оплату праці, соціальний захист населення та посилення екологічних вимог; інституційна специфіка; вибірковість надання пільг; недосконалість судового захисту; порушення прав інтелектуальної власності; упередженість населення щодо компаній певних юрисдикцій як причина небезпеки та зниження попиту на внутрішньому ринку.

На сучасному етапі мотивація до запровадження моделі зумовлена передусім прагненням до мінімізації впливу глобальних ризиків та невизначеності. До основних глобальних чинників, які детермінують диверсифікацію економічної діяльності шляхом винесення окремих ланок у глобальних виробничо-збутових ланцюгах поза межі КНР, віднесено такі як: торговельна війна між США та Китаєм; пандемія Ковід-19; подальше уповільнення темпів економічного зростання Китаю; політика глобальних лідерів щодо зниження залежності від Китаю, підписання нових трансрегіональних угод тощо.

Розглянуто основні переваги та недоліки перенесення ланок виробничо-збутових ланцюгів до Соціалістичної Республіки В'єтнам. До основних переваг віднесено: спільний сухопутний та морський кордон між двома країнами, що суттєво знижує логістичне та вартісне навантаження; сучасну транспортну та виробничу інфраструктуру; макроекономічну та політичну стабільність, середньорозвинений фондовий ринок, порівняно невисокий рівень оплати досить кваліфікованої праці; високі темпи економічного зростання. В'єтнам продемонстрував гнучке результативне реагування на невизначеність глобального

бізнес-середовища. Показано, як в умовах пандемії Ковід, глобальних проблем внаслідок економічних суперечок між США і Китаєм, підписання нової багатонаціональної угоди (Всеосяжної та прогресивної угоди для Транстихоокеанського партнерства) та іншого В'єтнаму зміг отримувати вигоду з цього. До недоліків віднесено наявність територіальних суперечок та регіональної конкуренції між країнами, застережень з боку В'єтнаму щодо посилення китайського економічного впливу. Внаслідок залучення В'єтнаму в модель «Китай плюс один» відбулась реструктуризація двосторонньої торгівлі шляхом багаторазового зростання в'єтнамського високотехнологічного експорту до Китаю, зросли іноземні інвестиції, що мало внесок в економічне зростання. На прикладі В'єтнаму обґрунтовано, що всі учасники моделі «Китай плюс один» отримують переваги: міжнародні компанії, які диверсифікують ризики, Китай та В'єтнам.

ЛІТЕРАТУРА

Chen, Y. AsiaPacific Regional Economic Integration: Coopetition vs. Conflict. *Contemporary Chinese Political Economy and Strategic Relations: An International Journal*, 2016. 2(1), 141–171.

Enderwick, P. A 'China-Plus-One' strategy: The best of both worlds? *Human Systems Management*, 2011. 30(1–2), 85–96.

Fang, H., and Yeung, B. Post-COVID-19 reconfiguration of the global value chains and China. In *Impact of COVID-19 on Asian economies and policy responses*, 2020, pp. 151–156.

He, S., and Wang, X. Rebuilding Chinese International Business during and post-COVID-19. In *COVID-19 and International Business*, 2020, pp. 321–329. Routledge.

Major Milestones. Website of the Vin Fast auto, available at: <https://vinfastauto.us/story> (accessed 26 May 2022).

Rahaman, M.T., Pranta, A.D., Chandrow, O., Das, N.C., Khatun, M.D., Arafat, M.Y., and Sami, W.B.B. COVID-19 Pandemic and the Future of China-Plus-One Strategy in Apparel Trade: A Critical Analysis from Bangladesh-Vietnam Point of View. *Open Journal of Business and Management*, 2021. 9(5), 2183–2196.

Report on foreign direct investment in the first 4 months of 2021, available at: <https://www.mpi.gov.vn/en/Pages/tinbai.aspx?idTin=49901&idcm=122> (accessed 26 May 2022).

Vrushy J. Global Corruption Barometer. Asia 2020. Citizens' views and experiences of corruption. Transparency International the global coalition against corruption. 2020. 60 p.

Website International Trade Centre UNCTAD/WTO (ITC), available at: <https://www.trademap.org>

Website of the “Hệ thống tìm kiếm & tra cứu hiệu lực Văn bản pháp luật”. 2018, available at: <https://vanbanphapluat.co/>

Website of the World Bank. 2022, available at: <https://data.worldbank.org/country/vietnam> (accessed 26 May 2022).

Witchell S. and Symington P. China plus one. *FTI Journal*. 2013. 1–6.

Вебсайт уряду Японії. 2022, available at: <https://www.cao.go.jp/> (accessed 26 May 2022).

Колечко Д.В. Економічна стратегія В'єтнаму в новій архітектоніці глобальних економічних відносин. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. КНЕУ, Київ. 2021.

Родіонова Т.А. і Масюк О.Є. Структура і динаміка потоків капіталу між США, Китаєм та Європейським Союзом. *Китаєзнавчі дослідження*, 2021. 2, с. 80–92.

Родіонова Т.А., Якубовський С.О. і Кочарян В.Г. Стан ринку праці та міграційні процеси в Китайській Народній Республіці. *Китаєзнавчі дослідження*, 2021. 1, с. 124–136.

中国制造2025. 2015, available at: http://www.gov.cn/zhengce/content/2015-05/19/content_9784.htm

REFERENCES

Chen, Y. (2016) “AsiaPacific Regional Economic Integration: Coopetition vs. Conflict”, *Contemporary Chinese Political Economy and Strategic Relations: An International Journal*, 2(1), 141–171.

Enderwick, P. (2011) “A ‘China-Plus-One’ strategy: The best of both worlds?”, *Human Systems Management*, 30(1–2), 85–96.

Fang, H., and Yeung, B. (2020) “Post-COVID-19 reconfiguration of the global value chains and China”, In *Impact of COVID-19 on Asian economies and policy responses*, pp. 151–156.

He, S., and Wang, X. (2020) “Rebuilding Chinese International Business during and post-COVID-19”, In *COVID-19 and International Business*. Routledge, 321–329.

Major Milestones. Website of the Vin Fast auto, available at: <https://vinfastauto.us/story>

Rahaman, M.T., Pranta, A.D., Chandrow, O., Das, N.C., Khatun, M.D., Arafat, M.Y., and Sami, W.B.B. (2021) “COVID-19 Pandemic and the Future of China-Plus-One Strategy in Apparel Trade: A Critical Analysis from Bangladesh-Vietnam Point of View”, *Open Journal of Business and Management*, 9(5), 2183–2196.

Report on foreign direct investment in the first 4 months of 2021, available at: <https://www.mpi.gov.vn/en/Pages/tinbai.aspx?idTin=49901&idcm=122> (accessed 26 May 2022).

Vrushi, J. (2020) *Global Corruption Barometer: Asia 2020*. Citizens’ views and experiences of corruption. Transparency International the global coalition against corruption. 60 p.

Website International Trade Centre UNCTAD/WTO (ITC) (2020), available at: <https://www.trademap.org>

Website of the “Hệ thống tìm kiếm & tra cứu hiệu lực Văn bản pháp luật”, (2018) available at: <https://vanbanphapluat.co/>

Website of the World Bank (2022), available at: <https://data.worldbank.org/country/vietnam> (accessed 26 May 2022).

Witchell S. and Symington P. (2013) China plus one. *FTI Journal*. 1–6.

Website of the Cabinet Office (2022), available at: <https://www.cao.go.jp/> (accessed 26 May 2022).

Kolechko, D.V. (2021) *Economic strategy of Vietnam in the new architectonics of global economic relationships*. Qualification scientific work, manuscript. Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv.

Rodionova, T., & Masiuk, O. (2021) “STRUCTURE AND DYNAMICS OF CAPITAL FLOWS BETWEEN THE USA, CHINA AND THE EUROPEAN UNION”, *Chinese Studies*, (2), 80–92.

Rodionova, T., Yakubovskiy, S., & Kocharian, V. (2021) “STATE OF THE LABOUR MARKET AND MIGRATION PROCESSES IN PEOPLE’S REPUBLIC OF CHINA”, *Chinese Studies*, (1), 124–136.

中国制造2025 (2015), available at: http://www.gov.cn/zhengce/content/2015-05/19/content_9784.htm (accessed 26 May 2022).

Стаття надійшла до редакції 19.06.2022